

**Новица Симић, *Операција „Коридор–92”*,
Борачка организација Републике Српске,
Бања Лука, 2011, 479 стр.**

Монографија *Операција „Коридор–92”* аутора Новице Симића, пензионисаног генерал-пуковника Војске Републике Српске, представља велики допринос проучавању најсудбоносније операције коју је Војска Републике Српске, уз помоћ одређених јединица из Републике Српске Крајине, извела током рата, али и догађаја који си обележили распад Социјалистичке Федеративне Републике Југославије. Операција „Коридор–92” је најважнија операција ВРС, а слови и за најхуманију. Главни повод за њено извођење био је смрт 12 беба у бањалучком породилишту због недостатка кисеоника током маја 1992. године. Сам аутор је, као командант Тактичке групе 1 Првог крајишког корпуса, био учесник ове операције, па књига у појединим деловима садржи његова, али и сећања других учесника. Аутор је војнички прецизно представио географске и геолошке услове терена на којем

се операција одвијала, јединице које су учествовале са обе супротстављене стране, сам ток операције и губитке које су водиле зарађене стране. Књига садржи многобројне фотографије настале током извођења операције, као и радне карте на којима се види распоред снага у различитим фазама операције.

Свако од 13 поглавља овог дела, зависно од целине, садржи неколико потпоглавља. У прве две целине – „Ријеч аутора” и „Увод” представљен је хронолошки осврт на догађаје који су довели до ратова на простору СФРЈ. Аутор наводи битне догађаје на простору Хрватске, али и у Босни и Херцеговини. Поред хронолошки наведених дешавања која су већином позната, аутор наводи и директиву Главног штаба Патриотске лиге од 25. фебруара 1992. године о припремама, циљевима и начину ратовања у предстојећем сукобу. Дат је и приказ настанка Хрватског вијећа одбране у Босни и Херцеговини, са

посебним освртом на прилике у Посавини. У појединим деловима аутор износи своја сећања и запажања настала током периода на који се књига односи и на основу контаката које је имао током послератне каријере. На крају ове целине представљено је правило извођења нападне операције из оперативног окружења.

У трећем и четвртном поглављу под насловом „Услови у којима се припремала операција 'Коридор-92'” и „Циљеви операције 'Коридор-92'” описани су догађаји у Посавини у периоду од маја до почетка операције, 24. јуна 1992. године. Представљен је тежак положај у којем су се нашле јединице новоформиране Војске Српске Републике Босне и Херцеговине на простору Посавине. Након што су снаге ХВО заузеле Модричу, јединице Оперативне групе Добој више нису имале физичку везу са својим матичним Источнобосанским корпусом, па су ушле у састав Првог крајишког корпуса. Први крајишки корпус је са значајним делом својих снага још увек био у Славонији и није могао адекватним снагама да одговори на напредовање снага ХВО. Описано је и стање у ХВО, са циљевима и проблемима са којима се суочавало. Говорећи о српским и хр-

ватским јединицама, аутор анализира борбену готовост, морал, и структуру борачког састава пре почетка операције. Описане су и одлике терена за извођење операције – економске, демографске, географске и геолошке. Такође, детаљно су анализирани путне комуникације и инжењеријске припреме терена, које је било потребно урадити пре почетка операције. На крају трећег поглавља наведен је временски оквир за извођење операције и прогнозирани метеоролошки услови у том периоду. У четвртном поглављу представљени су оперативни циљеви обе зараћене стране, као и одређени обавештајни подаци на основу којих су команде Првог крајишког корпуса и Оперативне групе Источна Посавина издавале наређења.

У поглављу „Снаге у операцији 'Коридор-92'” представљене су јединице зараћених страна које су биле ангажоване за време извођења операције. Такође, наведене су и бригаде које су током извођења операције формиране са српске стране. Аутор детаљно наводи бројчано стање јединица, као и број ангажованих борбено-оклопних возила, артиљеријских средстава и ваздухоплова. Описан је морал бораца са обе стране током опе-

рације и јасно су наведени узроци његовог подизања и пада у појединим тренуцима. На крају поглавља наводи се оперативни распоред, као и задаци јединица са обе стране.

У шестом поглављу – „Садржај операције 'Коридор-92'” описан је процес припрема у кључним сегментима, као што су избор команданата привремених тактичких група, груписање јединица на положајима за напад, стање материјално-техничких средстава и прехранбених намирница у складиштима Првог крајишког корпуса, али и стање код становништва. Аутор наводи да су у том периоду шверц и ратно профитерство били у порасту. Поглавље садржи сећања учесника операције из свих формацијских места у војсци, који описују стање у јединицама којима су припадали и проблеме које су имали приликом пребацивања на полазне положаје.

Поглавље „Извођење операције” чине две целине – „Руковођење и командовање операцијом снага нападача” и „Руковођење и командовање у операцији снага браниоца”. У овом поглављу наведена су имена свих команданата који су учествовали у операцији, с тим да се у потпоглављу које се односи на српску страну наводе сви

команданти јединица од тактичког до оперативног нивоа, као и састав команди тактичких група – Оперативне групе Добој и Истуреног командног места Првог крајишког корпуса.

Осмо поглавље – „Ток операције 'Коридор-92'” подељено је у три дела. Сваки део описује једну етапу извођења операције. Прва етапа обухвата период од 24. јуна 1992. до 5. јула, друга етапа од 6. јула до 20. јула и трећа етапа од 21. јула до октобра 1992. године. Главни извори овог поглавља јесу српски и хрватски борбени извештаји, али и сећања учесника и њихове изјаве даване медијима у различитим периодима од времена извођења операције до издавања књиге. Кроз потпоглавља су описана дневна догађања и ток операције. Наведене су и промене у саставу тактичких група током операције, па су ТГ-1 и ТГ-3 на почетку биле јачине једне ојачане бригаде, а на крају својих задатака биле су на нивоу слабије дивизије. Трећа етапа операције, по почетном плану, требало је да буде завршена до 20. августа, ослобођењем Босанског Брода, али због низа проблема у јединицама које су чиниле ТГ-3 и јаког отпора, пре свега на Ободном каналу, Бијелом брду и Кострешу, трећа етапа, али и операција, завршена

је тек 6. октобра. Због дужине трајања треће етапе аутор даје опис и других дешавања, пре свега политичких, која нису стриктно у вези са самом операцијом, док су у представљању прве две етапе описана борбена дејства током операције. Тактичка група 1, којом је командовао Новица Симић, тада у чину пуковника, током прве две етапе имала је кључни задатак пробоја и остварила је најважније задатке – ослобођење Модриче и Оџака, као и излазак на реку Саву. Аутор описује и први сусрет који је имао са командантом Главног штаба, генералом Ратком Младићем. Поред ауторових сећања на посету команданта Генералштаба, наводе се и сећања и утисци других припадника Тактичке групе 1. На крају осмог поглавља аутор се осврће на послератни однос власти у Републици Српској према истакнутим командантима, наводећи два примера – однос према генералу Момиру Талићу (сахрана и обележавање годишњица смрти), као и изостанке команданата тактичких група и бригада на прославама обележавања пробоја Коридора (ана којима учествују они чији је утицај на успешан исход операције непостојећи). У овом поглављу описани су и поједини догађаји који нису у вези са извођењем

саме операције, али осликавају морал и начин размишљања обичних бораца.

У наредном поглављу под насловом „Бојеви и најважније борбе” – приказане су најважније борбе свих тактичких група и карактеристике њиховог извођења.

У десетом поглављу – „Резултати операције ’Коридор-92’” – наведени су резултати операције, који обухватају више аспеката – стратегијско-оперативни, друштвено-политички и морални. У поглављу које се бави стратегијско-оперативним резултатима аутор посебно истиче негативне резултате. Наводи се да је кашњење треће етапе од 47 дана везало велике снаге ВРС, које су могле бити искоришћене у другим деловима Републике Српске, за рејон Босанског Брода. Поред кашњења код ТГ-3, аутор наводи да су губици били велики у поређењу са успесима који су остварени у трећој етапи. Истиче се неактивност јединица из састава ТГ-4, ОГ-Добој и БГ-2, да се наводи да ови састави нису искористили успехе на другим правцима да би овладали битним непријатељским упоришћима у својим зонама. Показује се да ТГ-4 није кренула у напад у правцу Градачца, да БГ-2 није пошла да ликвидира мостобран

код Орашја, а да ОГ-Добој није овладала положајима који би јој омогућили лакшу одбрану. У овом поглављу табеларно су приказани људски губици и губици у борбеним средствима обе стране.

У наредна два поглавља под насловима „Рекли су о операцији 'Коридор-92'” и „Гдје су учесници операције, након свих ових година” аутор наводи изјаве учесника операције о њеном значају, и показује шта је током и после рата било са најважнијим командантима са обе стране.

Поглавље „Уместо закључка”, на српском и енглеском језику, представља кратак ауторов осврт на најважније одлике саме операције, као што су однос снага, циљеви и губици.

Последњи део књиге обухвата списак скраћеница, коришћену литературу, рецензије које су написали адмирал Бошко Антић

и др Драгомир Кесеровић и индекс имена.

Генерал Новица Симић, иако није историчар по професији, написао је једну од најважнијих књига у српској историографији, која има за тему војне операције у ратовима 90-их на простору СФРЈ. Она је значајна како за стручну, тако и за ширу јавност. За стручну јавност је важна због грађе на основу које је писана и због сведочења људи који су били на значајним командним дужностима током извођења саме операције. Њен значај за ширу јавност огледа се у упознавању са догађајима који су омогућили живот и опстанак Срба у западном делу Републике Српске и у Републици Српској Крајини. О тим догађајима се у широј јавности мало говори, а још мање зна.

Милан Богосављевић